

Nr 272.

Av herr **Lindhagen**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till privatläroverken m. m.*

Statens försummelse att tillgodose högre undervisning för den kvinnliga ungdomen har lett till bildandet av privata läroverk för ändamålet. De betydande subventioner, som staten sedan givit dessa läroverk, betyda ingenting annat än en begynnande omtanke, för vad som försummats. De beviljade anslagen äro inga nådegåvor utan samvetspenningar. Den kvinnliga undervisningens slutliga ordnande på samma likställiga grundval som den manliga undervisningen utgör en uppgift för den stundande skolreformen. Emellertid har från och med föregående år och även i år förslag framlagts i syfte att förberedelsevis redan nu utan avvaktan av nämnda reform ingripa med några förändringar i villkoren för statssubventionen till de privata flickskolorna.

Såvitt detta ingripande avser att vinna kontroll å de allmänna tillskottens användning för sina avsedda ändamål, finnes naturligtvis ingenting däremot att anmärka. Det är en viktig och i många fall säkerligen påkallad angelägenhet.

Förslagen avse emellertid även ingripande i undervisningens organisation. De avse i detta fall väsentligen att höja undervisningstimmarnas antal för lärarinnorna och att öka redan nu minimiantalet elever, som måste finnas i varje klass, innan uppdelning av klasser kan få åtnjuta statsunderstöd. Detta går icke ut över de privata skolinnehavarnes ekonomi. Det innebär företrädesvis försämringar i arbetsvillkoren för lärarpersonalen och i undervisningen för lärjungarna. Detta motiveras därmed, att jämställighet med den kommunala mellanskolan bör vinnas redan nu utan avvaktan på skolreformen. Därigenom vinnas tillika någon besparing för statsverket. De privata läroverkens innehavare bliva därigenom också i tillfälle att kunna indraga en och annan lärarinnebefattning. Reformen innefattar således en typisk formaldemokrati med förespeglningar om besparingar på lärarinnornas bekostnad såsom ytterligare förevändning.

Tiden har icke tillåtit mig att närmare studera propositionen nr 214 i ämnet. Tre erinringar har jag dock ansett böra komma under överbäggande.

Skall undervisningstiden ökas redan nu för lärarinnorna till motsvarighet med timantalet i de kommunala mellanskolorna, synes demokrati böra redan nu genomföras även i löneavseende, så att lönerna bliva lika.

Vidare synes mig staten böra vid sina anslag fästa villkor om en mer tryggad rättslig ställning för lärarpersonalen vid de privata flickskolorna. En sådan tryggad ställning finnes redan vid de kommunala mellanskolorna, statens samskolor samt de statsunderstödda elementarläroverken. Genom de anslag och den kontroll, som redan nu ägnats flickskolorna från statens sida, hava dessa även i viss mån blivit statsskolor såsom ett övergångsstadium till den väntade flickskolan. Lärarpersonalens rättsställning är ett oundvikligt led i denna utveckling, och ett naturligt villkor för ett statsanslag. Uti lärarlönenämndens betänkande den 31 maj 1918 förordades ett sådant villkor värtaligt av ledamöterna Sven Nylund och Olof Olsson, den senare för närvarande ecklesiastikminister. Även de sakkunnige för utredning av vissa frågor rörande privatläroverken konstatera på ett ställe i sitt betänkande detta problems tillvaro.

Man skall icke fästa sig vid om flickskolornas föreståndare motsätta sig en sådan rättvisa, eller om lärarpersonalen själv i sin osjälvständiga, vanskliga ställning kanske ej vågar tillstyrka den på tillfrågan och lika litet offentligt opinera för sin rättvisa sak.

En tredje angelägenhet är förbud för de nuvarande flickskolornas nedläggande utan tvingande skäl. Såsom en statsunderstödd, omistlig läroanstalt för tillfället måste även det allmänna hava ett ord med i laget. Det lär för övrigt förnimmas hotelser på ett eller annat håll om skolas nedläggande särskilt med hänsyn till de skärpta anspråken på kontroll över användningen av statens tillskott. Detta skulle ställa hela personalen på bar backe och strandsätta ett stort elevantal. Ett sådant förfogande över skolan bör det allmänna ej tillåta.

Det hemställles,

att riksdagen, med anledning av propositionen 214 om vissa anslag till privatläroverken m. m., ville besluta:

1) att, därest antalet undervisningstimmar för lärarpersonalen höjes för ernåendet av likställighet med den kommunala mellanskolan, även en motsvarande höjning av lönerna skall äga rum med belopp, som statsutskottet torde föreslå.

2) att såsom villkor för anslagen skall gälla att, till tryggnad av lärarpersonalens rättsliga ställning, lärare ej må efter viss anställningstid avskedas utan skolöverstyrelsens godkännande eller i den ordning eljest kan av Kungl. Maj:t tillsvidare föreskrivas.

3) att vidare skall såsom villkor för anslaget gälla, att nuvarande privatläroverk ej må nedläggas utan Kungl. Maj:ts, eventuellt skolöverstyrelsens tillstånd.

Stockholm den 16 april 1925.

Carl Lindhagen.